

การพัฒนาศักยภาพการสื่อสารผ่านแผนที่และสื่อท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย

Development of communication potential through maps and tourism media
to promote Health tourism in the western region of Thailand

ขวัญยุพา ศรีสว่าง¹ และ อรรถ อารีรอบ²
(Kwanyupa Srisawang and Art Ar-reerob)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยการจัดทำแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียที่สามารถสื่อถึงบริบทชุมชน อัตลักษณ์ท้องถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในทิศทางที่ยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และ (2) ออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยการจัดทำแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียที่สามารถสื่อถึงบริบทชุมชน อัตลักษณ์ท้องถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในทิศทางที่ยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม จากพื้นที่ศึกษาข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยในการจัดทำแผนที่และสื่อท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของชุมชนพื้นที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยวิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ดังนี้ (1) ปัจจัยด้านรูปแบบของสื่อ คือต้องการให้สื่อแผนที่แนะนำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในการเป็นแผนที่ที่บอกเส้นทางได้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน นำเสนอข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจและคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน (2) ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยอาจมีโปรแกรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเป็นทางเลือกในการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวตามระยะเวลาการท่องเที่ยว และให้ข้อมูลเทศกาลงานประเพณี, ของดี ของเด่น ในชุมชน ตามลำดับ

¹อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 73000
Lecturer Faculty of Business Computer Faculty of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University
73000

²อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาออกแบบดิจิทัลอาร์ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
73000

Lecturer Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University 73000

Corresponding author: khuanyupa@webmail.npru.ac.th

(3) ปัจจัยด้านรูปแบบเนื้อหาของสื่อ พบว่าชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องการที่จะให้นำเสนอเนื้อหาเรื่องราวการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในรูปแบบของสื่อที่มีความทันสมัย มีความสร้างสรรค์ โดดเด่น แต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เพื่อเป็นการโปรโมทและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสื่อแผ่นพับ โบรชัวร์ เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึง แต่ควรใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการนำเสนอควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ผู้ใช้งานสื่อสามารถรับชมได้ทั้งภาพและเสียง และจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลได้ทุกช่วงวัย ทำให้สื่อยังอยู่กับชุมชนได้ตลอดและปรับเปลี่ยนข้อมูลเพิ่มเติมได้

2. ผลการศึกษาการออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ที่มาจากความต้องการของคนในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นตัวแทนศึกษา พบว่าต้องการสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ยังคงจับต้องได้เช่นแผ่นพับ โบรชัวร์ หรือสื่อประเภทป้าย แต่สามารถที่จะนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวโดยเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ควบคู่กันไปด้วย เพราะทางชุมชนท่องเที่ยวมองว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจะเป็นแบบเฉพาะกลุ่มและอยู่ในวัยกลางคน ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการโดยนำเสนอสื่อออกมาในรูปแบบของแผ่นพับที่นำเสนอข้อมูลสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ตลอดจนผู้ใช้งานสามารถที่จะสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเลือกรับชมสื่อในรูปแบบวิดีโออินเตอร์แอคทีฟ ที่นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกแบบที่มีเสียงบรรยายประกอบการเล่าเรื่องตามเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนในรูปแบบที่สวยงาม สนุกสนาน น่าติดตาม และเข้าใจง่าย

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิภาคตะวันตก แผนที่ท่องเที่ยว สื่อท่องเที่ยวแบบมัลติมีเดีย

ABSTRACT

There are 2 aims in this research. The first is to study factors for creating tourism maps and multimedia based on local uniqueness of health tourism in the west of Thailand. The second is to design and develop tourism maps and multimedia based on local uniqueness of health tourism in the west of Thailand. Mixed research method and the participation process was used to collect the data.

This research found that creating brochure and multimedia based on local uniqueness of health tourism in the west of Thailand should to recognize local and tourists' needs. There are 3 research results in this research. (1) Type of multimedia should interesting, be easy for understanding and presenting local uniqueness. (2) The multimedia should provide option tourism activities, tourism information such as events, souvenirs. and (3) The contents of multimedia are

important. Moreover, this research found that tourist prefer creative media such as cartoon or video than pictures.

Importantly, brochure and signs should create based on new technology because it can encourage tourism target who are niche market and middle age people. The researcher created the multimedia which were be related important information of destination. QR code was designed for presenting video motion graphic. It is beautiful, fun and easy for understanding.

Keywords: Health tourism in Western region, tourist map, tourist multimedia

Article history:

Received 8 June 2020

Revised 10 August 2020

Accepted 13 August 2020

SIMILARITY INDEX = 1.11 %

1. บทนำ

การสื่อสารข้อมูลชุมชนและการบริการนับเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน Village-Based Tourism และการสื่อสารข้อมูลชุมชนที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีที่ดีที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และยังมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น ๆ เพราะในปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีความใส่ใจในสุขภาพ และตอบรับกระแสของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่ว่าจะเป็น สปการเสริมความงาม นวดแผนไทย หรือแม้แต่กิจกรรมอาบน้ำแร่แช่น้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ ซึ่งจังหวัดต่างๆ ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี นั้น บางแห่งมีแหล่งน้ำแร่และหลายแห่ง มีการบำบัดรักษาเชิงสุขภาพเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง จนประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ติด 1 ใน 5 ของโลกโดยมีน้ำพุร้อน และน้ำแร่ ตลอดจนแหล่งปลูกและแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรซึ่งเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของทุกจังหวัดที่กล่าวมา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556)

เขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น และหลากหลายมีความพร้อมทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศเป็นภูมิภาคที่มีแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของกลุ่มจังหวัดมีการปรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดให้สอดคล้องกลมกลืนต่อลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง (คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548) จึงทำให้นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวในเขตภูมิภาคนี้ ในปี พ.ศ. 2552 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 1,197,043 คน ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเขตภูมิภาคตะวันตก อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยเป็นที่นิยมสำหรับ

นักท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเทศไทยได้พยายามพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในหลาย ๆ ด้าน แต่ก็มีปัญหาหลายประการซึ่งปัญหาที่นักท่องเที่ยวมักประสบ ได้แก่ คุณภาพการให้บริการ ตัวบุคลากรผู้ให้บริการ สถานที่ให้บริการรวมทั้งเรื่องความปลอดภัย สุขอนามัย และความสะอาดต่าง ๆ ที่ไม่ได้มาตรฐาน ขาดสื่อสารสนเทศที่ดี ซึ่งปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ต้องการพัฒนาประเทศไทยให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และการให้บริการระดับสากลนั้น ยังคงต้องมีการพัฒนาต่อยอดในระยะยาวเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ด้วยสาเหตุเหล่านี้จึงจำเป็นต้องศึกษาการพัฒนา รูปแบบของสื่อสารสนเทศให้มีรูปแบบกิจกรรมที่ถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการนำเอาสารสนเทศเข้ามามีส่วนช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งต้องศึกษาจากองค์ประกอบของพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการจัดการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน Community –based Tourism โดยให้ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว บนฐานความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและมีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีอยู่เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ และบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่รุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติในพื้นที่เป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวชาวไทยคือแหล่งท่องเที่ยวในเขตภูมิภาคตะวันตก

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำมาสู่แนวคิดในการออกแบบพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียอย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้เป็นต้นแบบเส้นทางในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแต่ละที่ได้อย่างสะดวกครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นการแนะนำสถานที่และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตภูมิภาคตะวันตกให้เกิดประโยชน์กับชุมชนและนักท่องเที่ยวมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการจัดทำแผนที่ และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบแผ่นพับและรูปแบบมัลติมีเดียที่สื่อถึงบริบทชุมชน อัตลักษณ์ท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาแผนที่ และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบมัลติมีเดียเส้นทางท่องเที่ยว เชิงสุขภาพโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ของประเทศไทย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การสื่อความหมาย

การสื่อความหมายเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร เพื่อให้พนักงานที่เกี่ยวข้องได้เกิดการเรียนรู้และการเข้าใจวิถีของคนในท้องถิ่นอย่างมีศิลปะและน่าสนใจ โดยการสื่อความหมายมีสองรูปแบบคือการสื่อความหมายโดยใช้บุคคล และการสื่อความหมายโดยไม่ใช้ตัวบุคคล สำหรับการสื่อความหมายโดยใช้ตัวบุคคลนั้น ผู้สื่อความหมายจำเป็นต้องมีการฝึกฝนและมีทักษะ หลายด้านเช่น มีความสามารถในด้านเวลา มีทักษะในการวิเคราะห์พนักงานที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างความสนใจขณะทำหน้าที่และแก้ปัญหาเป็น

2.2 การสื่อสารชุมชน: สื่อชุมชน

สื่อชุมชนเป็นสื่อที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารภายในชุมชนที่องค์ประกอบการสื่อสาร (ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร ช่องทางและผู้รับสาร) มีลักษณะเฉพาะตัวของท้องถิ่นนั้น ๆ จากงานวิจัยของ ดวงพร คำบุญวัฒน์ (2547) พบว่าสื่อชุมชนมีลักษณะสำคัญแยกตามองค์ประกอบการสื่อสารดังนี้

1. ผู้ส่งสาร มีลักษณะสำคัญคือเป็นคนในชุมชน ที่มีจิตสาธารณะ มีทักษะในการสื่อสาร ความรู้และความเข้าใจในคุณสมบัติ ศักยภาพของสื่อชุมชน มีความสนใจและต้องการร่วมงานผลิตสื่อด้วยความสมัครใจ มีความเป็นผู้นำ และความคิดสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติงานหลายหน้าที่ หรือมีบทบาทหน้าที่ในชุมชนที่หลากหลาย

2. สาร หรือเนื้อหาสารมีลักษณะเป็นเนื้อหาในท้องถิ่น ขาดการจัดเก็บหรือรวบรวมอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้ในการสื่อสารมากนัก เป็นสารที่ใช้ภาษาถิ่นของชุมชน

3. ช่องทางหรือสื่อ มีความหลากหลาย ทั้งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ กระจายเสียง บุคคล หรือเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรมต่างๆ โดยการเลือกใช้ของชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับประเด็นของชุมชนเอง เช่น ศักยภาพและความพร้อมในการผลิตหรือใช้สื่อ นั้น สอดคล้องกับประเด็นปัญหาของชุมชน สามารถสร้างการรับรู้ได้อย่างทั่วถึง และคนในชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตสื่อได้

4. ผู้รับสาร กระบวนการสื่อสารในชุมชน ควรสร้างให้ผู้รับสารให้ความสนใจและเกิดการรับรู้ทั้งเนื้อหาสาร และการเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ และสร้างบทบาทให้ผู้รับสารในการประเมินคุณภาพของสื่อที่ผลิตขึ้น เพื่อนำไปสู่การเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและร่วมดูแลรักษาสื่อชุมชน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายโดยทั่วไปของภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง องค์ความรู้อันลุ่มลึก หรือการหยั่งรู้ที่เกิดจากสัมพันธภาพอันแนบแน่นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาเป็นผลของกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัวภายในระบบนิเวศน์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ผ่านการคิดที่เป็นระบบก่อนที่จะพัฒนาขึ้นเป็นองค์ความรู้ซึ่งสอดคล้องกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมโดยมีจุดมุ่งหมายในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านการปรับตัว และดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและด้านสังคมวัฒนธรรม ดังนั้น

ภูมิปัญญาจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับวัฒนธรรม คือเป็นสิ่งซึ่งไม่คงที่ (Dynamics) มีความหลากหลาย (Differentiation) เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีการให้ความหมายไว้ดังนี้

นันทสาร สีสลับและคณะ (2541) กล่าวว่า ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความสามารถ ทักษะ และเทคนิค อันเกิดจากการสะสมองค์ความรู้ มวลรวมทุกด้านที่ผ่านกระบวนการสืบทอด ปรับปรุง พัฒนา และเลือกสรร มาแล้วอย่างดี ในการสร้างผลงาน แก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคน ไทยอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

รุ่ง แก้วแดง (2541) กล่าวว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึงองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคน ไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านมา กระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนาและถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อแก้ไขและพัฒนาชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือภูมิปัญญาชาติหรือภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

จากคำนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าภูมิปัญญาคือการผสมผสานหลอมรวมโดยการบูรณาการระหว่าง ฐานทางความคิด และศักยภาพของมนุษย์ในการเชื่อมโยง หลอมรวม ตีความ และการแสดงออกของพฤติกรรม ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ซับซ้อนระหว่างบุคคลในชุมชนนั้น ที่มีความสอดคล้องกับวิถีคิด ค่านิยม และวิถีการดำรงชีวิต ทั้งนี้ภูมิปัญญาจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาโดยผ่านกระบวนการสั่งสม สืบทอด ปรับปรุงและนำมาประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วม

ธงชัย สันติวงษ์ (2543: 138) กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการจัดการที่ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่นการให้มีส่วนร่วมในการวางแผนช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักบริหาร ตลอดจนการให้โอกาสความอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมาย และนโยบายที่มอบไว้ให้อย่างกว้าง ๆ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารแบบให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการทำงานความต้องการเพื่อสร้างความหวัง ความสำเร็จแห่งอนาคต

2.5 การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism CBT) เป็นรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป การนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติต้องมีความเข้าใจความคิดหลัก การความหมายและองค์ประกอบที่สำคัญการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งนี้ถือว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สามารถกระจายรายได้ไปสู่ชนบทและเพิ่มรายได้กับประชาชนในท้องถิ่น

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 18) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งในปัจจุบันนี้นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวต่างให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากความตื่นตัวด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ

การท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยท้องถิ่นมีการวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างรอบคอบและเป็นระบบก่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ มีการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาดเกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ทำให้เสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาค

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2551: 31) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ

ราณี อิศัยกุล (2546: 90-91) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการพักผ่อนควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งตามลักษณะสุขภาพของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระดับ คือ (1) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว (2) การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยว หรืออยู่ในระยะพักฟื้น (3) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่ได้อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทิววรรณ ศิริเจริญ และ นันทกานต์ ศรีปลั่ง (2560) การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่มให้เป็นแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและทดลองเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร และการเก็บข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่อำเภอหล่มเก่า โดยมีการจัดกลุ่มประเภทและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากข้อมูลการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในอำเภอหล่มเก่าเพื่อใช้เป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ในเส้นทางท่องเที่ยว สามารถแบ่งได้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ และ โบราณสถาน ด้านสถาปัตยกรรม ด้านประเพณีวัฒนธรรม และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านวิถีชีวิต และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้ นำข้อมูลมาออกแบบและสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม เพื่อทดลองเส้นทางกับหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้ประกอบการมัคคุเทศก์ นักวิชาการ นักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่น จำนวน 50 คน ซึ่งได้นำผลจากการทดลองเส้นทางมาปรับปรุงคู่มือแนะนำเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม โดยใช้ชื่อว่า “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์” และพบว่าคู่มือแนะนำเที่ยวที่นำมาใช้สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทาง ไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ภายใน 1 วันและสามารถรับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมได้ตามความสนใจ

อภิวัฒน์ บุญเนรมิตร (2561) วัตถุประสงค์ของโครงการการออกแบบชุดสื่อโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตาแนวทางโอทอปนวัตกรรมเพื่อสร้างชุดสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับ ตำบลคลองโยง อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม โดยใช้โปรแกรม Adobe Illustrator CC ในการออกแบบแผนที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน แผนที่การเดินทาง มาสคอตชุมชน แผ่นพับส่งเสริมการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้คือนักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนคลองโยงมากยิ่งขึ้นและได้สัมผัสบรรยากาศการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากเดิม ชุมชนมีรายได้เลี้ยงชีพด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารผ่านแผนที่และสื่อท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี Mixed Methods Research พื้นที่วิจัยคือชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี และชุมชนป่าละอูจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีการแบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ทำการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว และบริบทชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใน 5 จังหวัด เพื่อนำมาพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มี ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยทำการสำรวจ เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวและบริบทชุมชน เพื่อประเมินคุณภาพ ความโดดเด่น และแรงจูงใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

2. ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใน 5 จังหวัด เพื่อทำการสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 50 คน โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 2.1 กลุ่มคนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่

- 1) กลุ่มผู้สูงอายุที่ถ่ายทอดประวัติ วัฒนธรรมของชุมชนสู่ ชนรุ่นปัจจุบัน รวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน

- 2) กลุ่มผู้นำในชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และด้านการพัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

- 3) กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตลอดจนชาวบ้านผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

- 2.2 กลุ่มคนนอกพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดละ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องับชุมชน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง พร้อมทั้ง การประชุมและสนทนากลุ่ม ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในการวิเคราะห์ ข้อมูล

3. เมื่อได้ผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการในการพัฒนาสื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในรูปแบบใด จากนั้นประเมินผลการออกแบบสื่อโดยใช้แบบสอบถาม และนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงให้มีความถูกต้องเหมาะสมต่อไป

การใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาศึกษาปัจจัยในการจัดทำแผนที่ และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบแผ่นพับและรูปแบบมัลติมีเดียที่สื่อถึงบริบทชุมชน อัตลักษณ์ท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2. การออกแบบและพัฒนาแผนที่ และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบมัลติมีเดียเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งการสังเกตของทีมนักวิจัยในการลงไปในพื้นที่เพื่อค้นหาความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาสังเคราะห์ในการออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป โดยใช้ความบรรยาย

3. การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก โดยสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับการคัดเลือก วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาปัจจัยในการจัดทำแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบแผ่นพับและรูปแบบมัลติมีเดียที่สื่อถึงบริบทชุมชน อัตลักษณ์ท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยมีดังนี้

ผลการศึกษาปัจจัยในการจัดทำแผนที่และสื่อท่องเที่ยวจากข้อมูลการสอบถาม ทำให้สามารถวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน และนักท่องเที่ยว คือต้องการให้สื่อแผนที่แนะนำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในการเป็นแผนที่ที่บอกเส้นทางได้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน นำเสนอข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจและคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน โดยอาจมีโปรแกรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเป็นทางเลือกในการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวตามระยะเวลาการท่องเที่ยว และให้ข้อมูลเทศกาลงานประเพณี ของดี ของเด่น ในชุมชน ตามลำดับ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบสื่อในรูปแบบมัลติมีเดีย จากข้อมูลการลงพื้นที่ศึกษาทำให้สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบสื่อในรูปแบบมัลติมีเดียชุมชนและนักท่องเที่ยวต้องการอ่านเนื้อหาเรื่องราวการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบสื่อที่มี

ความทันสมัย สร้างสรรค์มากกว่าเป็นภาพนิ่งในรูปแบบเดิม โดลลักษณะรูปแบบกราฟิกในรูปแบบการ์ตูนเพื่อ ดึงดูดความสนใจโดยมีทั้งภาพและเสียงประกอบ

4.2 เพื่อออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล เส้นทางการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ โดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

ผลการศึกษถึงการออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล ที่มาจากความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นตัวแทนศึกษา พบว่าต้องการสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ยังคงจับต้องได้เช่นแผ่นพับ สื่อประเภทป้าย แต่สามารถที่จะนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวโดยเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ควบคู่กันไปด้วย เพราะทางชุมชนท่องเที่ยวมองว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจะเป็นแบบเฉพาะกลุ่มและอยู่ในวัยกลางคน ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการโดยนำเสนอสื่อออกมาในรูปแบบของแผ่นพับที่นำเสนอข้อมูลสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ตลอดจนผู้ใช้งานสามารถที่จะสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเลือกรับชมสื่อในรูปแบบวิดีโอโมชันกราฟิก (Motion Graphic) ที่นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกแบบที่มีเสียงบรรยายประกอบการเล่าเรื่องตามเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนในรูปแบบที่สวยงาม สนุกสนาน น่าติดตาม และเข้าใจง่าย

แผนภาพที่ 1 แผนที่โปรแกรมท่องเที่ยวชุมชนคลองมหาสวัสดิ์

แผนภาพที่ 5 แผนที่โปรแกรมท่องเที่ยวชุมชนป่าละอู

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป และอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยมีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยการจัดทำแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในระบบมัลติมีเดียที่สามารถสื่อถึงบริบทชุมชน อัตลักษณ์ท้องถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในทิศทางที่ยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่าจากกลุ่มพื้นที่ศึกษาข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยในการจัดทำแผนที่และสื่อท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของชุมชนพื้นที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยวิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ดังนี้ (1) ปัจจัยด้านรูปแบบของสื่อ คือต้องการให้สื่อแผนที่แนะนำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในการเป็นแผนที่ที่บอกเส้นทางได้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน นำเสนอข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจและคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน (2) ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยอาจมีโปรแกรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเป็นทางเลือกในการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวตามระยะเวลาการท่องเที่ยว และให้ข้อมูลเทศกาลงานประเพณี, ของดี ของเด่น ในชุมชน ตามลำดับ (3) ปัจจัยด้านรูปแบบเนื้อหาของสื่อ พบว่าชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต้องการที่จะให้นำเสนอเนื้อหาเรื่องราวการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกในรูปแบบของสื่อที่มีความทันสมัย มีความสร้างสรรค์ โดดเด่น แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เพื่อเป็นการโปรโมทและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจนำเสนอข้อมูลในรูปแบบสื่อแผ่นพับ โบรชัวร์ เพราะเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย แต่ควรใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการนำเสนอควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ผู้ใช้งานสื่อสามารถรับชมได้ทั้งภาพและเสียง และจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลได้ทุกช่วงวัย ทำให้สื่อยังอยู่กับชุมชนได้ตลอดและปรับเปลี่ยนข้อมูลเพิ่มเติมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร คำคุณวัฒน์ (2547) พบว่าสื่อชุมชนมีลักษณะสำคัญแยกตามองค์ประกอบ การสื่อสารได้แก่ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางของสื่อและผู้รับสาร

2. ผลการศึกษาการออกแบบและพัฒนาแผนที่และสื่อท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัล เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมพื้นถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกที่มาจากความต้องการของคนในพื้นที่และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นตัวแทนศึกษา พบว่าต้องการสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ยังคงจับต้องได้เช่นแผ่นพับ โบรชัวร์ หรือสื่อประเภทป้าย แต่สามารถที่จะนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวโดยเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ควบคู่กันไปด้วย เพราะทางชุมชนท่องเที่ยวมองว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจะเป็นแบบเฉพาะกลุ่มและอยู่ในวัยกลางคน ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการโดยนำเสนอสื่อออกมาในรูปของแผ่นพับที่นำเสนอข้อมูลสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ตลอดจนผู้ใช้งานสามารถที่จะสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเลือกรับชมสื่อในรูปแบบวิดีโอแอนิเมชันกราฟิก (Motion Graphic) ที่นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกแบบที่มีเสียงบรรยายประกอบการเล่าเรื่องตามเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนในรูปแบบที่สวยงาม สนุกสนาน น่าติดตาม และเข้าใจง่าย สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อความหมายซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้และการเข้าใจวิถีของคนในท้องถิ่นอย่างมีศิลปะและน่าสนใจ โดยการสื่อความหมายมีสองรูปแบบคือการสื่อความหมายโดยใช้บุคคล และการสื่อความหมายโดยไม่ใช้ตัวบุคคล

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารผ่านแผนที่และสื่อท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยให้เกิดขึ้นจริง ต้องเป็นการทำงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงมีหน่วยงานที่ดูแลทั้งเรื่องนโยบายและงบประมาณเข้ามีส่วนร่วม โดยมีเครือข่ายด้านอื่นๆ โดยเฉพาะทางการศึกษาที่สามารถช่วยเติมเต็มในองค์ความรู้ต่างๆ หรือการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปสู่การบูรณาการเรื่องอัตลักษณ์เข้าไปในการนำเสนอแหล่งเรียนรู้

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย จากทำงานวิจัยระหว่างนักวิจัย ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่าชุมชนในพื้นที่ที่มีความโดดเด่นเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาหาร มีพืชสมุนไพร มีภูมิปัญญาทางด้านการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม แต่ชุมชนมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ เพราะสินค้าในพื้นที่ไม่มีแหล่งหรือช่องทางในการจำหน่าย สินค้าทางการเกษตร สินค้าแปรรูป รวมถึงหัตถกรรม อีกทั้งชุมชนขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการทำการตลาดให้กับสินค้า การพัฒนาคุณภาพของสินค้า รวมถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้ที่น่าสนใจเพื่อนำไปสู่การเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างลูกค้าในระยะยาว

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการออกแบบสื่อสัญลักษณ์ของการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อการกินและดื่ม
2. การออกแบบแผนที่และสื่อท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้สนใจสามารถที่จะนำกระบวนการวิเคราะห์กระบวนการออกแบบไปพัฒนาใช้กับสินค้าชุมชนได้เช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.[ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 17 กันยายน 2562, จาก <http://www.thaitravelhealth.com/blog/archives/3440>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). ข้อมูลนักท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 กันยายน 2562, จาก <http://www.ryt9.com/s/nnd/1319316>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540) รายงานสรุปคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ เล่มที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บริษัทคอร์ แพลนนิ่ง แอนด์ ดีเวลลอปเม้นท์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2551). รายงานสรุปแผนปฏิบัติการประจำปี 2550. กรุงเทพมหานคร. บริษัทคอร์ แพลนนิ่ง แอนด์ ดีเวลลอปเม้นท์.
- คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี. (2548). รายงานสิ้นสุดโครงการ ระยะที่ 1 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในเขตภาคกลางตอนล่าง. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงพร คำคุณวัฒน์, (2547). การดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร ที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิวารวรรณ ศิริเจริญ และ นันทกานต์ ศรีปลั่ง (2560). การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทย หล่ม“เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 4, 472-480
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นันทสาร สีสลับ และคณะ. (2541). แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.
- ราณี อธิชัยกุล. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเอกสารการสอนชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). ปฏิวัติการศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิชฌเนศพริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- อภิวัฒน์ บุญเนรมิตร. (2561). การออกแบบชุดสื่อโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทาง โอทอปนวัตกรรม ตำบลคลองโยง อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม.